

Tkach I. & Malanchuk M. (2017) Evolyutsiya teoriiy tsinoutvorenniya ta yikh vplyv na formuvannya tsiny na produktsiyu viys'kovoho pryznachennya [The evolution of the theory of pricing and its impact on the formation of the price of military products]. *Social development & Security*. 2(2), 76 – 84.

ЕВОЛЮЦІЯ ТЕОРІЇ ЦІНОУТВОРЕННЯ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ ЦІНИ НА ПРОДУКЦІЮ ВІЙСЬКОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Іван Ткач*, Марина Маланчук**

*Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського, проспект Повітрофлотський, 28, м. Київ-049, 03049, Україна, e-mail: tkach9@ukr.net

к.е.н., доцент

** Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського, проспект Повітрофлотський, 28, м. Київ-049, 03049, Україна, e-mail: ma_ri_n-ka@ukr.net

Article history:

Received: September, 2017

1st Revision: October, 2017

Accepted: December, 2017

JEL classification: N10

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1145389>

Анотація: В статті проведено аналіз розвитку теорії цін і ціноутворення, які розглядалися в теорії трудової вартості, теорії граничної корисності та завершуючи сучасними напрямками неокласичного синтезу, що становлять теоретичну основу сучасних досліджень ринкового господарства. Пізнання економічної природи ціни відзначається за наступними етапними: кількісна теорія грошей, яка отримала широке поширення у вигляді “рівняння обміну” ($MV = PQ$); теорія трудової вартості визначає ціну як грошовий вираз мінової вартості товару; теорія граничної корисності де ціна представляється у вигляді оцінки граничної корисності даного блага, ціна є грошовий вираз кінцевої або граничної корисності

економічного блага. Дані теорії не враховують специфіки ціноутворення на продукцію військового призначення, адже дана продукція має специфічні характеристики, а саме: єдиний покупець це держава, в більшості випадків присутня монополія на даний вид продукції тощо. Тому виникає необхідність розробки методології ціноутворення на продукцію військового призначення.

Ключові слова: ціна, вартість, цінність, продукція військового призначення, теорія трудової вартості, теорія граничної корисності.

Ткач І. М., Маланчук М. Ф. Еволюція теорії ціноутворення та їх вплив на формування ціни на продукцію військового призначення [Електронний ресурс] / І. М. Ткач, М. Ф. Маланчук // Social development & Security. – 2017. – Вип. 2 (2). – С. 76 – 84. – Режим доступу до журн.: <https://paperssds.eu/index.php/JSPSDS/article/view/21/19>

1. Постановка проблеми

У сучасних умовах мінливості та високого рівня невизначеності ціноутворення є однією з найбільш відповідальних складових усієї системи управління державою, ефективність якої залежить від методів, принципів та інструментів, які використовуються під час визначення цін. Формування цінової політики відіграє значну роль у процесі управління підприємством, ціна є параметром, який може суттєво впливати на основні економічні показники, обсяги збуту продукції, конкурентоспроможності економіки. Недостатність уваги до формування та управління ціновою політикою держави, нехтування ринковим механізмом ціноутворення може призвести до негативних наслідків, у випадку України до забезпечення національної безпеки. Тому все більш зростає актуальність до глибокого вивчення та розвитку теорії цін, їх впливу на підприємства, споживачів, кон'юнктуру ринку, теорії та практики ціноутворення з метою пошуку інструментів та шляхів підвищення ефективності цінової політики та процесу її формування особливо на продукцію військового призначення.

2. Аналіз останніх досліджень та публікацій

Вагомий внесок у розробку теоретичних і прикладних проблем розвитку теорії цін і ціноутворення внесли такі класики економічної думки, як Л. Вальрас, Дж. М. Кейнс, Дж. Кларк, М. Кондратьєв, К. Маркс, А. Маршалл, К. Менгер [1, с. 192–193], Т. Нэгл [9], В. Парето, У. Петті, Д. Рікардо, У. Ростоу, А. Сміт тощо. Їх роботи охоплюють широкий діапазон в аналізі даної економічної категорії, починаючи зі створення теорії трудової вартості, теорії граничної корисності і завершуючи сучасними напрямками неокласичного синтезу, що становлять теоретичну основу сучасних досліджень ринкового господарства. Також теоретичні проблеми політики ціноутворення широко висвітлені в працях вітчизняних учених: Л. Антошкіна, В. Вартадяна, М. Голованової, С. Дайновської, С. Дугіної, О. Жегус [5], Я. Литвиненко, О. Мазур, Л. Мельник, Т. Парцирна, Л. Попова, Л. Романенко, Н. Смольнякова, С. Хамініч. Питаннями ціноутворення на продукцію військового призначення присвячено праці обмеженого кола вітчизняних та іноземних вчених, таких, як А. С. Базднікин, В. М. Буренок, В. С. Пінішко, В. П. Горбулін [4], М. І. Гельвановський, А. В. Іванов, І. М. Іванова, А. Ф. Павленко, В. Л. Корінев, Д. М. Стеченко, Г. А. Лавринов [2], А. Г. Подольський, П. А. Кохно [7], Е. Ю. Хрустальов [8], О. В. Кузнецов, І. М. Ткач [11], Ф. І. Шамхалов, В. С. Шеховцов, А. І. Шевцов, Л. О. Шкварчук, М. Х. Канкулов та інші.

Метою статті є дослідження становлення теорії ціноутворення науковими економічними школами та можливості використання даних теорії ціноутворення для визначення ціни та вартості продукції військового призначення.

3. Виклад основного матеріалу

Значення, сутність вартості і ціни знаходилися в полі зору вчених і практиків з найдавніших часів існування організованих форм суспільного буття. Зокрема, перші підходи до визначення сутнісних характеристик вартості відзначені в працях античних мислителів, філософів Китаю і Індії.

Як стародавні, так і середньовічні автори вже виділяли такі характеристики ціни, як *вартість*, *витрати*, *корисність*. Саме ці підходи отримали значний розвиток в більш пізній період в працях представників класичної політичної економії, маржиналістської школи і їх послідовників.

Базові концептуальні підходи до ціноутворення формувалися поступально, виходячи з існуючих в той чи інший історичний період умов і відповідних їм економічних відносин.

Базові визначення вартісної теорії ціни викладені в працях представників епохи становлення капіталізму (кінець XVIII – початок XIX ст.) – засновників класичної школи політичної економії В. Петті, А. Сміта, Д. Рікардо, в основі вчення яких закладено уявлення про трудову теорію вартості. *Вартість товару* визначається кількістю праці, необхідної для його виробництва, цінність – витратами, понесеними на його виробництво [10, с. 34]. В. Петті (1623–1687) вважається першим автором трудової теорії вартості. Він ввів поняття “природної ціни” (внутрішньої вартості) і “ринкової ціни”. Вартість визначається витраченою працею. Незалежно від В. Петті трудова теорія вартості була розроблена засновником французької класичної економічної школи П’єром Буагільбером (1646–1714), який величину “істинної вартості” також пропонував визначати витратами праці. Крім того, П. Буагільбер велику увагу приділив вивченню споживної вартості, так як вважав, що метою виробництва є *споживання*.

Подальший розвиток поглядів англійської класичної школи пов’язане з працями А. Сміта (1723–1790), основною з яких є “Дослідження про природу і причини багатства народів” (1776). На думку А. Сміта, вартість визначається *витратами праці*, а саме тією кількістю праці, на яку можна придбати даний товар. Разом з тим вартість визначається джерелами доходу, під якими він розумів *заробітну плату, прибуток і ренту* [10, с. 34].

Трудова теорія вартості та ціна була істотно розвинена Д. Рікардо (1772–1823), який послідовно розкрив ідею А. Сміта про те, що вартість повністю визначається працею тільки в примітивних суспільствах. Д. Рікардо зробив спробу знайти кількісні співвідношення між заробітною платою, вартістю, прибутком і рентою.

Основна праця “Начала политической экономии и налогового обложения” була опублікована в 1817 р. в ній Д. Рікардо показав, чому теорія трудових витрат не може повністю пояснити співвідношення товарних цін. В ціну він включав *вартість*, створену витраченим на виробництво товару працею, а також *вартість капіталу*, зайнятого в його виробництві. Тим самим істотне значення відводиться *витратам виробництва*, які, на думку Д. Рікардо, регулюють ціну товарів. Він підкреслював, що вплив попиту і пропозиції на ринкову вартість товару має тимчасової (короткостроковий) характер, а визначальним фактором в довгостроковій перспективі є *витрати виробництва*.

Певний внесок у розвиток теорії вартості і ціни запропонував французький економіст Жан Батист Сей (1767–1832), який значну увагу приділив дослідженню *попиту і пропозиції*. Землю, працю і капітал він вважав рівноцінними чинниками створення вартості. На його думку, вартість залежить від корисності товару, витрат на його виробництво, попиту і пропозиції.

Англійський економіст Джон Стюарт Мілль (1806–1873) ввів поняття ціни як *грошового вираження вартості*. Ним досліджений ціноутворюючий фактор *конкуренції*.

Найбільш послідовним прихильником вартісної теорії ціни був К. Маркс (1818–1883), який в своїй основній праці “Капітал” ввів поняття *абстрактної праці* як об’єктивної субстанції вартості. Сутність його концепції полягає у визнанні існування двох економічних категорій – “вартість” і “ціна”, кожна з яких має власну характеристику і зміст.

К. Маркс розробив теорію додаткової вартості, основу якої складає поняття того, що робітник створює більшу вартість, ніж він отримує у вигляді заробітної плати за вкладений ним працю у виробництво товару. Тобто додаткова вартість – це вартість продукту неоплаченої праці робітників.

Під вартістю К. Маркс розуміє втілені в товарі суспільно необхідні витрати праці, але не всяку, а тільки відповідно середнім (для даного періоду часу) умовам, вмілості та інтенсивності праці. Так як будь-який товар є результат праці, то усі товари стають якісно однорідними, отже, порівнянними і порівнянними. При такому підході праця, втілена в товарах, також стає якісно однорідним, тобто працею “узагалі”, знеособленим або позбавленим конкретики. В економічній теорії таку праця прийнято називати абстрактною. Оскільки відношення

вартостей різних товарів відбиває відношення представлених в них величин абстрактної праці, то вони і визначають об'єктивні пропорції обміну товарами.

Ціна товару, по К. Марксу, являє собою грошовий вираз його вартості. У зв'язку з впливом різних ринкових факторів ціна кожної окремої одиниці товару може відхилитися від його вартості.

Узагальнюючи позиції прихильників класичної школи ціноутворення, слід зазначити, що їх теоретичні дослідження сформулювали підходи, відповідні *витратним моделям ціноутворенням*.

Теорія маржиналізму (теорія цінності або граничної корисності) з'явилася в кінці XIX ст. В її розробку певний внесок зробили: французький математик і економіст Антуан Огюстен Курно (1801–1877), німецький математик і економіст Йоганн Генріх Тюнен (1783–1850), німецький юрист і економіст Герман Генріх Госсен (1810–1858) та інші.

А. О. Курно увів поняття *еластичного* і *нееластичного попиту*. Він першим розробив модель максимізації прибутку монополістом: за однакової кількості граничної виручки і граничних витрат в умовах монополії досягається максимум прибутку.

І. Г. Тюнен дослідив виробничу функцію і показав, що найбільший чистий дохід може бути отриманий в тому випадку, якщо граничні витрати кожного фактора виробництва дорівнюватимуть граничній віддачі від їх використання.

Спираючись на позиції засновників двох економічних шкіл можна говорити про тотожність категорій, з одного боку, споживча вартість товару і споживча цінність блага, а з іншого – мінова вартість товару і мінова цінність блага. Однак далі у класиків політекономії ціна є грошовий вираз вартості товару; а у маржиналістів – цінність благ є лише найважливішою підставою утворення цін, або цінність є норма ціни. Очевидно, що цінність і вартість поняття близькі за змістом, але далеко не однозначні. Цінність слід розглядати як грошову оцінку корисності продуктів, а вартість як грошову оцінку витрат на виробництво продукту, які разом і утворюють основу ціни в статичній економіці. “Як не різноманітні, навіть часом протилежні визначення цінності, – писав Н. І. Бухарін в книзі “Політична економія рантє”, – все ж у всіх є щось спільне. Цим спільним є те, що цінність мислиться як норма обміну, також що поняття цінності служить нам для пояснення цін” [3, с. 62].

Маржиналісти Е. Бем-Баверк і Ф. Візер писали, що в питанні встановлення об'єктивної основи ціни в статичній економіці перехрещуються між собою, з одного боку, Закон попиту та пропозиції, відповідно до якого ціна визначається суб'єктивними оцінками граничної корисності блага з боку покупців; а з іншого – Закон витрат виробництва, відповідно до якого ціна визначається витратами виробництва товару. Якщо попит і пропозиція співпадуть, а це можливо для товарів, кількість яких може бути збільшено до будь-яких розмірів за допомогою виробництва, то існує принципова *тотожність між витратами і ціною* [1, С. 418–422, 450].

Глибину пізнання економічної природи ціни можна відзначити за наступними етапними:

1). Кількісна теорія грошей, яка виникла в XVI ст. і була завершена роботою американського економіста І. Фішера “Купівельна сила грошей”, вперше виданої в 1911 р. Ця теорія отримала широке поширення у вигляді “рівняння обміну” ($MV = PQ$). Лейтмотивом її стало твердження про те, що рівень цін залежить від кількості грошей в обігу, хоча І. Фішер, і його послідовник Л. Харріс писали: (І. Фішер) “Ми повинні чітко визнати, що кількість грошей – тільки один з трьох факторів, які однаково важливі у визначенні рівня цін” [12, с. 18] і (Л. Харріс) “невірно формулювати кількісну теорію як просте положення, що говорить, що грошова маса викликає пропорційну зміну рівня цін” [13, с. 231].

2). Теорія трудової вартості визначає ціну як грошовий вираз мінової вартості товару, вважаючи те, що в основі вартості лежать суспільно необхідні витрати праці, що представляють собою не середні, а найбільш поширені або типові витрати. У підсумку ціна

визначається як грошова оцінка суспільно необхідних витрат праці, втіленого в даному товарі, а модель ціни представляється у вигляді суми суспільно нормальних витрат виробництва і прибутку. Така модель ціни отримала назву **витратного ціноутворення**, у якій є невивірний недолік. Сутність його полягає в тому, що ціна готової продукції визначається через ціни спожитих ресурсів. Тому витратний підхід до встановлення цін не пояснює сутність первинної підстави ціни, а постійно відтворює логічно замкнене коло визначення цін одних товарів через ціни інших товарів. Не розірвавши це логічне коло, неможливо встановити первинну підставу ціни і відобразити її в якихось несуперечливих моделях ціноутворення.

3). В теорії граничної корисності ціна представляється у вигляді оцінки граничної корисності даного блага. Маржиналісти довели, що ціна є грошовий вираз кінцевої або граничної корисності економічного блага, основою (або нормою) якої є суб'єктивна і об'єктивна цінність. Під суб'єктивною цінністю розуміється таке значення, яке має відоме економічне благо для благополуччя суб'єкта. Під об'єктивною цінністю, навпаки, розуміється здатність речі давати який-небудь об'єктивний результат, а значить у речі існує стільки ж видів цінності, скільки у неї існує зовнішніх корисних ефектів [1, с. 248–249].

Теорія маржиналізму, безумовно, зробила переворот в підходах до визначення підстави ціни в двох аспектах: стало ясно, по-перше, що основою цін на економічні блага служать не витрати, а потреби людини (суспільства) і оцінка цих цінностей придбаних благ; і по-друге, що при встановленні цін на економічні блага треба йти не від ціни ресурсів, а від ціни готових продуктів. Але при цьому маржиналісти, не вирішивши проблему межі потреб і цінностей, визнають, що головною підставою ціни економічних благ залишаються витрати виробництва, нехай навіть визначаються через попит на готові продукти. Крім того, хоча і не так явно, як у класиків політекономії, у маржиналістів зберігся недолік витратної підстави ціни, так як і у них визначення ціни одних економічних благ відбувається через ціни інших благ.

4). Однобічності і протиріччя шкіл класичної політекономії і маржинальної теорії з питання формування ціни подолали перші вчені неокласичного напрямку, зокрема: основоположниками кембріджської теорії ціни і вартості можна вважати А. Маршалла (1842–1924), який в роботі “Принципи політекономії” (1890) зробив спробу об'єднати погляди теоретиків класичної школи і маржиналістів. У зв'язку з цим його вважають основоположником неокласичного напрямку економічної теорії. Послідовниками цієї школи є англійські економісти Артур Пігу (1877–1959), Джоан Робінсон (1903–1983) і інші.

А. Маршалл, який підійшов до аналізу процесу ціноутворення з позиції єдності попиту і пропозиції або корисності продукту і витрат на його виробництво. А. Маршалл погоджується з маржиналістами в тому, що величина попиту залежить від корисності того чи іншого блага для покупця і через суб'єктивну і об'єктивну цінність впливає на формування ціни попиту. Але він не заперечує і твердження теорії трудової вартості про те, що пропозиція благ залежить від наявності ресурсів, їх вартості і через витрати виробництва фірми формують ціну пропозиції. При співпадінні попиту і пропозиції на дане економічне благо виникає рівноважна ціна, основа якої виявляється двоїстинно – це корисність блага, що володіє суб'єктивною і об'єктивною цінністю, і витрати виробництва цього блага на рівні фірми. Така підстава ціни не має практичного значення для організації і громадського контролю за процесом ціноутворення, так як суб'єкти економічної діяльності (виробники і споживачі) не мають конкретних вимірників корисності благ, а витрати виробництва стають комерційною таємницею виробників. Але все це автоматично і успішно регулює ринок вільної конкуренції, який виконує функції громадського контролю за ціноутворенням і рівнем цін.

З відомих економістів неокласичного напрямку слід відзначити внесок представниці кембріджської школи Дж. В. Робінсон, світове визнання якої принесла її робота “Економічна теорія недосконалої конкуренції” (1933). Дж. В. Робінсон спробувала розглянути формування цін в умовах, коли кожен виробник може бути монополістом у виробництві своєї продукції.

Нею досліджені поняття “монопсонія”, “чиста монополія”, “олігополія”, введено поняття “дискримінація в цінах”.

Слід відзначити внесок учених М. І. Туган-Барановського (1865–1919) і П. Б. Струве (1870–1944). М. І. Туган-Барановський у праці “Основи політичної економії” стверджував, що цінність і вартість є логічні категорії господарства. Він вважав, що теорія граничної корисності доповнює класичну теорію вартості.

П. Б. Струве в книгах “Господарство і ціна: критичні дослідження з теорії та історії господарського життя” (1913) і “Проблеми капіталу в системі політичної економії, побудованої на понятті ціни” (1917) визначав ціну як головну категорію економічної науки. Він вважав, що з цін логічно і історично складається цінність. Цінність не керує цінами. Утворенню цін передують тільки психічні процеси оцінки. Цей процес призводить до меновому акту. Тільки новітні часи з його залізничними тарифами, примусовими картельними цінами, регулюванням заробітної плати розширює поле раціонального побудови ціни, створює хоча б на обмеженому просторі даний управління цінами.

5). Принципово іншу позицію щодо економічних основ ціноутворення займає Дж. М. Кейнс. Розробляючи свою теорію цін в роботі “Загальна теорія зайнятості, відсотка і грошей” [6, гл. 21], Дж. М. Кейнс піддав критиці попередні теорії за їх логічну непослідовність. Він писав з цього приводу: “Поки економісти займаються так званою теорією вартості, вони зазвичай вчать, що ціни визначаються умовами попиту і пропозиції і що, зокрема, особливу роль відіграють зміни в граничних витратах виробництва і еластичність пропозиції в короткостроковому аспекті. Але коли вони потім в другому томі або частіше в окремому трактаті переходять до теорії грошей і цін, ми не чуємо більше нічого про ці прості і доступні поняття, а йдемо з головою в світ, де ціни визначаються кількістю грошей, швидкістю обігу грошей по відношенню до доходів, швидкістю обігу по відношенню до обсягу торгових угод, зберіганням готівки, вимушеними заощадженнями, інфляцією і дефляцією *et hoc genus omne* (тощо). При цьому не робиться ніяких або майже ніяких спроб пов’язати ці розпливчасті вирази з колишніми нашими поняттями еластичності пропозиції та попиту” [6, с. 367]. Висновок Дж. М. Кейнса з даного питання звучить чітко і однозначно: “... стійкість або нестійкість цін в довгостроковому аспекті буде залежати від інтенсивності підвищувальної тенденції одиниці заробітної плати (або, точніше, одиниці витрат) в порівнянні з темпами зростання ефективності виробничої системи”, під якою він розуміє граничну продуктивність праці [6, с. 385].

5. Висновки.

Очевидно, що теорії цін і ціноутворення, розроблені школами класичної політекономії, маржинальної і неокласичної теорії є надзвичайно глибокі, але не враховують специфіки ціноутворення на одиничну або малосерійну продукцію, якою є продукція військового призначення. Адже дана продукція має специфічні характеристики, а саме: єдиний покупець це держава, в більшості випадків присутня монополія на даний вид продукції, іноземні аналоги на порядок дорожчі та потребують по життєвого обслуговування та підготовки кадрів для експлуатації даної продукції. Тому виникає необхідність розробки методології ціноутворення на продукцію військового призначення в умовах недосконалої конкуренції, обмеженості ресурсів, економічної кризи та конфліктів.

На сьогоднішній день в Україні використовується затратна модель формування ціни на продукцію військового призначення, яка на сьогоднішній день не дозволяє здійснити перехід оборонно-промислового комплексу України до нової індустріальної моделі та необхідності вирішення задач щодо обґрунтування собівартості продукції військового призначення, ефективного використання ресурсів та формування “балансу інтересів” замовник – виробник.

ЭВОЛЮЦИЯ ТЕОРИИ ЦЕНООБРАЗОВАНИЯ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА ФОРМИРОВАНИЕ ЦЕНЫ НА ПРОДУКЦИЮ ВОЕННОГО НАЗНАЧЕНИЯ

И. Ткач*, М. Маланчук*

* Национальный университет обороны Украины имени Ивана Черняховского,
пр-т Воздухофлотский, 28, г. Киев-049, 03049, Украина,
e-mail: tkach9@ukr.net

к.е.н., доцент

** Национальный университет обороны Украины имени Ивана Черняховского,
пр-т Воздухофлотский, 28, г. Киев-049, 03049, Украина,
e-mail: ma_ri_n-ka@ukr.net

Аннотация: В статье проведен анализ развития теории цен и ценообразования, которые рассматривались в теории трудовой стоимости, теории предельной полезности и завершая современными направлениями неоклассического синтеза, составляющие теоретическую основу современных исследований рыночного хозяйства. Познание экономической природы цены отмечается по следующим этапными: количественная теория денег, которая получила широкое распространение в виде "уравнение обмена" ($MV = PQ$); теория трудовой стоимости определяет цену как денежное выражение меновой стоимости товара, данная модель цены получила название затратного ценообразования; теория предельной полезности, где цена представляется в виде оценки предельной полезности данного блага, цена является денежное выражение конечной или предельной полезности экономического блага. Данные теории не учитывают специфики ценообразования на продукцию военного назначения, ведь данная продукция имеет специфические характеристики, а именно: единственный покупатель это государство, в большинстве случаев присутствует монополия на данный вид продукции. Поэтому возникает необходимость разработки методологии ценообразования на продукцию военного назначения в условиях несовершенной конкуренции, ограниченности ресурсов, экономического кризиса и конфликтов.

Ключевые слова: цена, стоимость, ценность, продукция военного назначения, теория трудовой стоимости, теория предельной полезности.

THE EVOLUTION OF THE THEORY OF PRICING AND ITS IMPACT ON THE FORMATION OF THE PRICE OF MILITARY PRODUCTS

Ivan Tkach* & Maryna Malanchuk**

* National University Defense of Ukraine,
28, Vozduhoflotsky av., Kyiv-049, 03049, Ukraine,
e-mail: tkach9@ukr.net

Ph.D., Associate Professor

** National University Defense of Ukraine,
28, Vozduhoflotsky av., Kyiv-049, 03049, Ukraine.
e-mail: ma_ri_n-ka@ukr.net

Abstract: The article analyzes the development of the theory of prices and pricing, discussed the theory of labor value theory of marginal utility and ending with modern neoclassical synthesis areas that constitute the theoretical basis of modern research market economy. There are knowledge of the economic nature of the price is marked by the following milestones: the quantitative theory of money, which has become widespread in the form of "equation of exchange"

(MV = PQ); the theory of labor value determines the price as a monetary expression of the value of the goods, this model price was called costly pricing; the theory of marginal utility, where the price is presented in the form of an estimate of the marginal utility of this good, the price is the monetary expression of the ultimate or marginal utility of the economic good. These theories do not take into account the specifics of pricing for military products, because these products have specific characteristics, namely: the only buyer is the state, in most cases there is a monopoly on this type of product. Therefore, there is a need to develop a pricing methodology for military purposes in conditions of imperfect competition, resource constraints, economic crisis and conflicts.

Keywords: price, cost, value, military products, the theory of labor value, theory of marginal utility.

Використана література

1. Менгер К., Бём-Баверк Е., Визер Ф. Австрийская школа в политической экономии. – М.: Экономика, 1992. – 494 с.
2. Буренок В. М., Лавринов Г. А., Хрусталёв Е. Ю. Механизмы управления производством продукции военного назначения. М.: Наука, 2006.
3. Бухарин Н.И. Политическая экономия рантье. Теория ценности и прибыли австрийской школы (Репринтное воспроизведение издания 1925 года). – М.: “Орбита”, 1988. – 192 с.
4. Горбулін В. П. Проблеми державного регулювання цін на продукцію оборонно-промислового комплексу України / В. П. Горбулін, В. С. Шеховцов, А. І. Шевцов // Стратегічні пріоритети. – №2(31). – К.: НІСД, 2014. – 112 с.
5. Жегус О. В. Теорія та практика ціноутворення у системі маркетингу : монографія / О. В. Жегус, Л. О. Попова, Т. М. Парцирна. – Х. : ХДУХТ, 2013. – 250 с.
6. Кейнс, Джон Мейнард. Общая теория занятости, процента и денег : пер. с англ. / Джон Мейнард Кейнс ; Общ.ред.и предисл. Абрам Герасимович Милейковский, Ирина Михайловна Осадчая . – Москва : Прогресс, 1978 . – 494 с.
7. Кохно П. Ценообразование на вооружение: методы управления // Военная мысль. №11. – М.; ВТЖ, 2013. – 3–13 с.
8. Лавринов Г.А., Подольський А.Г., Хрусталеv Е.Ю. Анализ факторов, влияющих на ценообразование продукции военного назначения / Г.А. Лавринов, А.Г. Подольський, Е.Ю. Хрусталеv // Вопросы экономики. – №28 (118). – М. : 2012. – С. 2 – 8.
9. Нэгл Т. Стратегия и тактика ценообразования: Руководство по принятию решений, приносящих прибыль / О. Игнатенкова (пер.с англ.), Ю. Каптуревский (пер.с англ.). – 3.изд. – СПб. : Питер, 2004. – 572 с.
10. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов. Т.1. – М. – Л.: Гос. соц.-экон. изд-во, 1931. – 436 с.
11. Ткач І. М., Маланчук М. Ф. Сучасні підходи до поняття та класифікації ресурсів і ресурсного забезпечення [Електронний ресурс] / І. М. Ткач, М. Ф. Маланчук // Social development & Security. – 2017. – Вип. 1 (1). – С. 69 – 83. – Режим доступу до журн.: <https://paperssds.eu/index.php/JSPSDS/article/view/15/6>
12. Фишер И. Покупательная сила денег, её определение и отношение к кредиту, проценту и кризисам. – М.: финансовое изд-во НКФ СССР, 1925. – 400 с.
13. Харрис Л. Денежная теория. – М.: Прогресс, 1990. – 750 с.

References

1. Menher K., Bëm-Baverk E., Vyzer F. (1992) *Avstryyskaya shkola v polytycheskoy ékonomyy [Austrian School in Political Economy]* – Moscow: Ékonomyyka, [in Russia].

2. Burenok V. M., Lavrynov H. A., Khrustalev E. Y. (2006) *Mechanisms of management of production of military products [Mechanisms of management of production of military products]*. Moscow: Nauka [in Russia].
3. Bukharin N.I. (1988) *Politicheskaya ekonomiya rant'ye. Teoriya tsennosti i pribyli avstriyskoy shkoly (Reprintnoye vosproizvedeniye izdaniya 1925 goda) [Political economy of rentiers. The theory of the value and profit of the Austrian school (Reprinted reproduction of the 1925 edition)]*. Moscow: Orbita [in Russia].
4. Horbulin V. P., Shekhovtsov V. S., Shevtsov A. I. (2014) Problemy derzhavnogo rehulyuvannya tsin na produktsiyu oboronno-promyslovoho kompleksu Ukrayiny [Problems of state regulation of prices for products of the defense industrial complex of Ukraine]. *Stratehichni priorytety – Strategic Priorities*, №2 (31), 112 P. [in Ukraine].
5. Zhehus O. V., Zhehus O. V., Popova L. O., Partsyрна T. M. Teoriya ta praktyka tsinoutvorennya u systemi marketynhu : monohrafiya [*Theory and practice of pricing in the marketing system*]. Kharkiv KHDUKHT, [in Ukraine].
6. Keynes, Dzhon Meynard. (1978) *Obshchaya teoriya zanyatosti, protsenta i deneg [The general theory of employment, interest and money]*. Moscow: Progress, [in Russia]
7. Kokhno P. Tsenoobrazovaniye na vooruzheniye: metody upravleniya [Pricing for armament: methods of control]. // *Voyennaya mysl' – Military thought*. №11. – Moscow, [in Russia].
8. Lavrinov G.A., Podol'skiy A.G., Khrustalev Y.Y. (2012) Analiz faktorov, vliyayushchikh na tsenoobrazovaniye produktsii voyennogo naznacheniya [Analysis of factors affecting the pricing of military products]. *Voprosy ekonomiki – Issues of Economics*. №28 (118). Moscow: [in Russia].
9. Negl T., Ignatenkova O., Kapturevskiy Y. (2004) *Strategiya i taktika tsenoobrazovaniya: Rukovodstvo po prinyatiyu resheniy, prinosyashchikh pribyl' [Strategy and Tactics of Pricing: A Guide to Making Profit-Making Decisions]*. 3.izd. – St. Petersburg. [in Russia].
10. Smit A. (1931) *Issledovaniye o prirode i prichinakh bogatstva narodov. [Strategy and Tactics of Pricing: A Guide to Making Profit-Making Decisions]*. T.1. – Moscow, [in Russia].
11. Tkach I. & Malanchuk M. (2017) Suchasni pidkhody do ponyattya ta klasyfikatsiyi resursiv i resursnoho zabezpechennya [Modern approaches to the concept and classification of resources and resource support]. *Social Development & Security*. 1(1), 69–83. Retrieved from.: <https://paperssds.eu/index.php/JSPSDS/article/view/15/6>
12. Fisher I. (1925) *Pokupatel'naya sila deneg, yeyo opredeleniye i otnosheniye k kreditu, protsentu i krizisam [The purchasing power of money, its definition and attitude to credit, interest and crises]*. Moscow: [in Russia].
13. Kharris L. (1990) *Denezhnaya teoriya [Money theory]*. – Moscow: Progress, [in Russia].